

Jozef Jankovič: Bez názvu (posledná autorova grafika), 2017

Súkromná zbierka

Sviatok Ducha Svätého sa v Cirkvi oslavuje päťdesiat dní po Veľkej noci a desať dní po sviatku Nanebovstúpenia Pána: „*Tu sa náhle strhol hukot z neba, ako keď sa ženie prudký vietor, a naplnil celý dom, v ktorom boli. I zjavili sa im akoby ohnivé jazyky, ktoré sa rozdelili, a na každom z nich spočinul jeden. Všetkých naplnil Duch Svätý a začali hovoriť inými jazykmi; ako im Duch dával hovoriť.*” (Sk 2,2 – 4)

Duch Svätý sa od prvého vyliatia na Turíce prejavuje ako sila, ktorá vedie Cirkev po cestách sveta a dodáva jej ustavične novú, živú tvár. On vytvára živú jednotu mystického tela Cirkvi tým, že posväcuje kresťanov a obdarúva ich svojou silou. V Skutkoch apoštolských sa Duch Svätý zjavuje ako životný princíp Cirkvi a dynamizmus každého kresťana. Duch Svätý je vnútorným prameňom radostného elánu a tiež odvahy pri vydávaní svedectva o Ježišovi. Podľa apoštola Pavla nám Duch Svätý celou svojou činnosťou otvára prístup k Bohu, zapája nás do živého spoločenstva s ním. V Duchu Svätom každý z nás dostáva nový život, „*sme novým stvorením*“. Duch Svätý má v Kristovi moc pretvoriť telesných a nedospelých ľudí na ľudí duchovných a komplexných. S ponukou takejto premeny v týchto dňoch opätovne prichádza aj k nám.

V umení sa Duch Svätý zobrazuje od ranokresťanského obdobia až dodnes symbolom holubice, odvodenom od svedectva Jána Krstiteľa pri krste Krista: „*Videl som Ducha, ktorý ako holubica zostupoval z neba a spočinul*

na ňom.” (Jn 1,32) Zobrazuje sa napríklad v scénach Zvestovania, Krstu Krista, Zoslania Ducha Svätého, v zobrazení Svätej Trojice a tiež ako inšpirácia v zobrazeniach mnohých svätcov. Z pohľadu súčasného umenia jedinečným zobrazením Ducha Svätého je grafika Jozefa Jankoviča, ktorá má v jeho tvorbe výnimočné postavenie – vznikla ako jeho posledné dielo. Celú umelcovu tvorbu vychádzajúcu z figurácie možno pritom vnímať ako nadčasové podobenstvo o človeku. Dielo zobrazuje z neba zostupujúcu, lúče vyžarujúcu holubicu. Vychádza z roztvorených (Božích) rúk, ktoré sa k nám symbolicky približujú podobne ako v Michelangelovom zobrazení stvorenia Adama, v naznačenom dotyku Božej a ľudskej dlane.

Teoretička umenia a kurátorka Katarína Bajcurová píše, že diela Jozefa Jankoviča sa „*točili okolo človeka, ľudskej bytosti, často rozbitej na fragmenty telesných častí – uzavreté do kliebok a väzení, zamotané do sietí a pavučín, zakliesnené medzi múry, okná a schody, postavené na piedestáli víťazstva a triumfu, limitované okolitým obmedzujúcim priestorom neraz až priveľmi priamo odhaľovali odvrátené stránky našej moci a bezmocnosti. Jozef Jankovič bol z toho typu tvorcov, ktorým nikdy neboli ľahostajné osudy človeka, osudy nášho sveta. Komentoval ho s nadhľadom, s typickým úsmeškom a ironickým odstupom, ale vždy zapálene a s totálnym osobným nasadením.*“

Jozef Jankovič (1937 – 2017 Bratislava) študoval sochárstvo na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (prof. Jozef Kostka). Na alternatívnu výtvarnú scénu vstupuje začiatkom šesťdesiatych rokov 20. storočia. Je predstaviteľom novej figurácie, charakteristickej subjektívnym spôsobom videnia človeka. Viaceré z jeho sochárskych diel sa nachádzajú vo verejných priestoroch (napr. dielo *Obete varujú* z roku 1969, vytvorené pre Pamätník SNP v Banskej Bystrici, ktoré v roku 1972 z ideologických dôvodov odstránili a opätovne osadili až v roku 2004; alebo *Krucifix* z roku 1993 pre projekt Socha piešťanských parkov). V období normalizácie pracoval s komorným médiom kresby a grafiky, realizoval šperky-objekty, je zakladateľom počítačovej grafiky na Slovensku. Patrí k najvýraznejším predstaviteľom výtvarnej scény druhej polovice 20. storočia, ktorú aktívne formoval. V rokoch 1990 – 1994 pôsobil ako prvý rektor VŠVU v Bratislave po Nežnej revolúcii.

*„Vietor veje, kam chce; počuješ jeho šum, ale nevieš, odkiaľ prichádza a kam ide.
Tak je to s každým, kto sa narodil z Ducha.“ (Jn 3,8)*